

Weronika KozerewiczUniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu; e-mail: weronika.kozerewicz@up.poznan.pl <https://orcid.org/0009-0008-8619-8770>

Optimalizacja obciążeń podatkowych mikroprzedsiębiorstw. Studium czterech przypadków

Optimizing Tax Burden of Microenterprises. Four Case Studies

Streszczenie

Celem artykułu jest ocena sposobów optymalizacji podatkowej mikroprzedsiębiorstw przy zastosowaniu strategii wyboru formy opodatkowania. Badania zostały przeprowadzone za pomocą studium przypadku, analizy porównawczej oraz z zastosowaniem metody dedukcyjnej. Dane zebrano za pomocą wywiadu bezpośredniego przeprowadzonego z osobami prowadzącymi działalność gospodarczą oraz za pomocą analizy dokumentów finansowych. Dobór próby badawczej i zakresu czasowego był celowy.

W pierwszej części artykułu dokonano przeglądu literatury oraz dotychczasowych badań dotyczących wyboru formy opodatkowania w mikroprzedsiębiorstwach. Następnie przedstawiono istotę optymalizacji podatkowej wraz z przykładami jej realizacji. W kolejnej części scharakteryzowano obowiązujące w Polsce formy opodatkowania dochodu osób fizycznych. Po przedstawieniu koncepcji, doboru próby badawczej i metodyki badania, zaprezentowano wyniki wraz z wnioskami.

Na podstawie badań wywnioskowano, że badane mikroprzedsiębiorstwa stosowały wybór formy opodatkowania jako strategię optymalizacji podatkowej. Analiza porównawcza wykazała, że głównym czynnikiem determinującym wybór formy opodatkowania jest wysokość przychodu i kosztów uzyskania przychodu, a także możliwość skorzystania z ulg od dochodu i podatku, z preferencyjnego sposobu rozliczania podatku.

SŁOWA KLUCZOWE: optymalizacja podatkowa, mikroprzedsiębiorstwa, formy opodatkowania

Summary

The purpose of the article is to evaluate the ways of tax optimization of microenterprises using the strategy of choosing the form of taxation. The research was carried out by case study and comparative analysis. Deductive methods were also used. Data were collected through face-to-face interviews with people running business activities and by analyzing financial documents. The selection of the research sample and time range was purposive.

The first part of the article reviews the literature and previous research on the choice of taxation form in microenterprises. Then the essence of tax optimization is presented, along with examples

of its implementation. The next part characterizes the forms of income taxation of individuals in force in Poland. After presenting the concept, sampling and methodology of the study, the results are presented along with conclusions.

Based on the research, it was deduced that the examined microenterprises used the choice of taxation form as a tax optimization strategy. The comparative analysis showed that the main factor determining the choice of taxation form is the amount of income and costs of obtaining income, as well as the possibility of using income and tax relief, and the preferential method of settling tax.

KEYWORDS: tax optimization, microenterprises, forms of taxation

Wprowadzenie

Wybór optymalnej formy opodatkowania ma istotny wpływ na sytuację finansową mikroprzedsiębiorstwa, umożliwiając minimalizację obciążeń podatkowych. Zatem dla wszystkich jednostek mikro ważne jest opracowanie korzystnej strategii podatkowej. Chęć utrzymania optymalnej formy opodatkowania wobec wielu zmian w podatku dochodowym na przestrzeni ostatnich lat wymagały od przedsiębiorców intensywnej analizy prawa podatkowego i wewnętrznej sytuacji przedsiębiorstwa. Wszystkie te modyfikacje sprawiły, że temat wyboru optymalnej formy opodatkowania jest obecnie bardzo ważny i aktualny. Jedną z najbardziej powszechnych metod optymalizacji podatkowej stanowi wybór formy opodatkowania. Celem artykułu jest ocena sposobów optymalizacji podatkowej mikroprzedsiębiorstw przy zastosowaniu strategii wyboru formy opodatkowania. W artykule postawiono hipotezę: mikroprzedsiębiorstwa stosują optymalizację podatkową jako formę zmniejszenia wysokości podatku, a wybór formy opodatkowania determinuje wysokość przychodu i kosztów uzyskania przychodu. W niniejszym opracowaniu omówione zostaną wyłącznie formy opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych (PIT).

1. Wybór formy opodatkowania w mikroprzedsiębiorstwach

Wybór formy opodatkowania jest jedną z kluczowych i najchętniej wybieranych metod optymalizacji podatkowej i ściśle wiąże się z rozmiarem przedsiębiorstwa. Zdaniem Felisa i Szlęzak-Matusiewicz (2018) wybór formy opodatkowania dochodu osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą stanowi, obok amortyzacji środków trwałych, rozliczania strat z lat ubiegłych, ulgi inwestycyjnej, jeden z przykładów najbardziej rozpowszechnionych, niepozostawiających wątpliwości co do ich postrzegania jako relatywnie proste rozwiązania, możliwych

do zastosowania przez praktycznie każdego przedsiębiorcę instrumentów optymalizacji podatkowej. Jednakże wybór odpowiedniej formy opodatkowania jest procesem skomplikowanym, a raz podjęta decyzja nie powinna być traktowana jako ostateczna.

Szłęczak-Matusewicz (2019) podkreśla, że podmioty mikro mogą korzystać z preferencji podatkowych, jeżeli są małymi podatnikami. Zgodnie z ustawą z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Tekst jedn. Dz. U. z 2025 r. poz. 163) status ten posiada podatnik, u którego wartość przychodu ze sprzedaży (wraz z kwotą należnego podatku od towarów i usług) nie przekroczyła w poprzednim roku podatkowym 2 mln euro. Kwota 2 mln euro jako limit przychodu małego podatnika obowiązuje od 2020 r. i jest identyczna jak limit obrotu dla mikroprzedsiębiorstwa (Zalecenie Komisji z dnia 6 maja 2003 r. w sprawie definicji mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw, Dz. Urz. UE L 124 z 20.05.2003, s. 36–41). Sam wybór formy opodatkowania nie został przez ustawodawcę uzależniony od posiadania statusu małego podatnika czy mikroprzedsiębiorcy, jednak ze względu na ograniczenia w zakresie osiąganych przychodów, ryczałt i karta podatkowa są skierowane wyłącznie do podmiotów mikro.

Badania Walickiej (2012) wykazały, że aż blisko 80% przedsiębiorstw stosuje strategię wyboru formy opodatkowania lub osobowości prawnej w celu optymalizowania wysokości podatku. Dla porównania drugą z najczęściej wybieranych strategii – strategię kosztową – wskazało 57,42% badanych przedsiębiorstw. Za kluczowe ekonomiczne determinanty wyboru formy opodatkowania przedsiębiorcy wskazali koszty księgowości i koszty obciążeń fiskalnych. Wśród czynników technicznych dominowało korzystanie z profesjonalnego doradztwa. Ponad 20% przedsiębiorstw przynajmniej raz zmieniło formę opodatkowania, zwykle uzasadniając swoją decyzję łatwością naliczania podatku, obniżeniem kosztów obsługi księgowej i kosztu samego podatku. Najczęściej podmioty zmieniały formy opodatkowania z zasad ogólnych według skali progresywnej na zasady ogólne według stawki liniowej. Badania te potwierdzają kluczową rolę wyboru formy opodatkowania w procesie optymalizacji podatkowej w małych przedsiębiorstwach.

Dobierając optymalną formę opodatkowania, należy oszacować wysokość należnego podatku przy zastosowaniu wszystkich dostępnych form opodatkowania. Od 2022 r. w związku z wprowadzeniem programu „Polski Ład”, który uzależnił wysokość składki na ubezpieczenie zdrowotne od formy opodatkowania, również należy oszacować wysokość składki naliczonej przy zastosowaniu różnych sposobów opodatkowania (Glumińska-Pawlic, Moś, 2022; Głogosz, 2021). Do

analizy niezbędne jest określenie prawdopodobnego poziomu przychodów oraz kosztów ich uzyskania, rodzaju i rozmiaru działalności, a także kwot dostępnych ulg. Można również przeanalizować przypadki wyboru formy opodatkowania w poprzednich latach, zestawiając je z wynikami osiągniętymi przy zastosowaniu innej metody, lecz mając jednak ciągle na uwadze zmiany prawne i wewnętrzne w przedsiębiorstwie (Kubala, 2022; Mencil, 2021; Rękas, 2009; Sosnowski, 2017).

Z uwagi na istotną rolę symulacji podatkowych często stosowaną metodą badań dotyczących efektywnych form opodatkowania jest studium przypadku. Dla przykładu Rękas (2009) przeanalizowała obciążenia podatkowe wybranego podmiotu, wskazując miejsce prowadzenia działalności, liczbę pracowników, przewidywane przychody (z podziałem na rodzaje działalności), przewidywane koszty, składki ZUS i NFZ oraz dostępne ulgi. Podobne badania przeprowadził Ziarkowski (2018), uwzględniając, poza podatkiem od osób fizycznych, podatek CIT. W 2022 r. Kubala (2022) w swoim artykule przedstawił obliczenia wysokości podatku przy zastosowaniu trzech form opodatkowania dochodu od osób fizycznych (już bez karty podatkowej) na przykładzie jednego przedsiębiorstwa.

Nieco inną analizę obciążeń podatkowych przedstawił Sosnowski (2017). Zamiast *case study* dla konkretnych przedsiębiorstw wykonał symulację obciążeń podatkowych przy zastosowaniu każdej z czterech form opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych. Badał wysokość podatku, zmieniając przychód i koszty, a także rodzaje działalności i wielkość miejscowości prowadzenia działalności. W przeprowadzonej przez autora analizie nie zostały jednak uwzględnione ulgi podatkowe.

2. Optymalizacja podatkowa

Optymalizacja podatkowa jest coraz powszechniejszym działaniem polegającym na zapłaceniu przez przedsiębiorcę jak najmniejszej kwoty podatku, przy zastosowaniu metod zgodnych z obowiązującym prawem. Jednak jedna normatywna definicja optymalizacji podatkowej nie została ustalona, a samo jej postrzeganie różni się w zależności od systemu podatkowego obowiązującego w danym kraju (Felis, Szlęzak-Matusewicz, 2018; Pach, 2019). Zgodnie z definicją Ladzińskiego (2008) optymalizacja podatkowa to wybór, zgodnego z prawem, wariantu realizacji założonego rezultatu ekonomicznego, z którym wiązać się będzie jak najmniejsze zobowiązanie podatkowe. Kudert i Jamróży (2007) uważają, że jest to wybór takiej formy i struktury planowanej transakcji, który zmniejsza poziom obciążeń podatkowych. Dla Wyrzykowskiej (2006)

celem optymalizacji podatkowej jest inteligentne stosowanie przepisów, które w efekcie ma doprowadzić do zmniejszenia wysokości obciążeń podatkowych (inteligencja podatkowa).

Przedsiębiorstwa stosujące optymalizację podatkową przyjmują różne strategie podatkowe: dochodowe, kosztowe, formy organizacyjno-prawnej, podatków pośrednich, miejsca działalności oraz formy opodatkowania (tabela 1; Walicka, 2012; Ziarkowski, 2018).

Tabela 1. Strategie optymalizacji podatkowej przedsiębiorstw

Rodzaj strategii	Działanie przedsiębiorstwa
Dochodowe	minimalizacja dochodu stanowiącego podstawę opodatkowania poprzez stosowanie ulg i zwolnień; przesuwanie dochodu między okresami
Kosztowe	zwiększanie kosztów uzyskania przychodów, wybór metody amortyzacji środków trwałych
Formy organizacyjno-prawnej	wykorzystanie różnic w zasadach opodatkowania PIT i CIT
Podatków pośrednich	stosowanie zwolnień podmiotowych i przedmiotowych z VAT
Miejsca działalności	przeniesienie lub założenie działalności gospodarczej w kraju będącym tzw. rajem podatkowym; ulokowanie działalności w Specjalnej Strefie Ekonomicznej
Formy opodatkowania	obniżenie wysokości podatku dochodowego poprzez wybór lub zmianę formy opodatkowania

Źródło: opracowanie własne na podstawie Walicka, 2012; Ziarkowski, 2018.

Optymalizacja podatkowa może być realizowana przy użyciu jednej lub jednocześnie kilku strategii. Wybór działań optymalizacyjnych jest ściśle powiązany z rodzajem prowadzonej działalności oraz jej wielkością. Niektóre rozwiązania dedykowane są wyłącznie mikroprzedsiębiorstwom, np. podmiotowe zwolnienie z VAT – w 2024 r., aby skorzystać ze zwolnienia, roczny obrót przedsiębiorstwa nie mógł przekroczyć 200 tys. złotych. Wybór zryczałtowanych form opodatkowania również dedykowany jest wyłącznie mikroprzedsiębiorstwom, bowiem roczny limit przychodu w przypadku ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych wynosi 2 mln euro, czyli dokładnie tyle, ile obrotu osiągnąć może podmiot mikro. W przypadku karty podatkowej jest on jeszcze niższy (nie dotyczy świadczeń dla ludności), a ponadto na wysokość podatku ma wpływ liczba pracowników (Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług, tekst jedn. Dz. U. z 2024 r. poz. 361 z późn. zm.).

3. Formy opodatkowania dochodu w Polsce

Forma opodatkowania jest to wybrany przez podatnika zgodnie z obowiązującym prawem podatkowym sposób obliczania i uiszczania podatku dochodowego. W przypadku braku indywidualnej decyzji obowiązuje domyślna forma opodatkowania dochodu od osób fizycznych, którą stanowią zasady ogólne według skali progresywnej (Winiarska, 2012). W Polsce formy opodatkowania regulują dwie ustawy. W ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych (Ustawa, 1991) uregulowane są kwestie związane z zasadami ogólnymi. Natomiast regulacje związane z ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych oraz kartą podatkową umieszczone zostały w ustawie z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Tekst jedn. Dz. U. z 2024 r. poz. 776 z późn. zm.).

Formy opodatkowania stosowane w Polsce różnią się przedmiotem opodatkowania, limitem przychodów, który występuje w zryczałtowanych formach opodatkowania, sposobem ewidencji i zeznania podatkowego (tabela 2). Wybór opodatkowania zależy od formy organizacyjno-prawnej przedsiębiorstwa. Opodatkowaniem dostępnym dla indywidualnej działalności gospodarczej, a także dla wspólników spółki cywilnej, jawnej, partnerskiej, komandytowej oraz komandytowo-akcyjnej są zasady ogólne. Z ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych mogą skorzystać osoby prowadzące indywidualną działalność gospodarczą oraz wspólnicy spółki cywilnej, jawnej i partnerskiej. Wyłącznie właściciele indywidualnej działalności gospodarczej oraz wspólnicy spółki cywilnej mają możliwość zastosowania karty podatkowej. Wybór formy opodatkowania innej niż zasady ogólne według skali progresywnej jest związany z szeregiem dodatkowych ograniczeń. Zasad ogólnych według stawki liniowej nie mogą wybrać osoby fizyczne, które świadczą usługi na rzecz obecnych lub byłych pracodawców, jakie świadczyli na ich rzecz w ramach stosunku pracy w bieżącym lub poprzednim roku podatkowym. To samo ograniczenie obowiązuje w przypadku opodatkowania ryczałtem. Ponadto z możliwości opodatkowania ryczałtem wyklucza między innymi: osiąganie przychodów z prowadzenia apteki, wytwarzanie wyrobów opodatkowanych podatkiem akcyzowym, opłacanie w tym samym roku podatku w formie karty podatkowej, przekazywanie działalności pomiędzy małżonkami. Natomiast karta podatkowa jest formą opodatkowania dostępną wyłącznie dla ściśle określonych działalności (Ustawa, 1991; Ustawa, 1998).

Tabela 2. Charakterystyka form opodatkowania w Polsce

Kryterium	Zasady ogólne – skala progresywna	Zasady ogólne – stawka liniowa	Ryczałt od przychodów	Karta podatkowa
Przedmiot opodatkowania	dochód	dochód	przychód	ryczałt
Limit przychodu	brak	brak	2 mln euro/rok	93 622 zł/rok*
Sposób ewidencji	księga przychodów i rozchodów/pełna księgowość	księga przychodów i rozchodów/pełna księgowość	ewidencja przychodów	brak
Zeznanie podatkowe	PIT-36	PIT-36L	PIT-28	brak
* Nie dotyczy świadczeń dla ludności.				

Źródło: opracowanie własne na podstawie Ustawa, 1991; Ustawa, 1998.

Przedsiębiorcy rozpoczynający działalność gospodarczą w 2021 r. mogli, z pewnymi ograniczeniami, wybrać jedną z czterech form opodatkowania dochodu osób fizycznych. Jednakże od 2022 r. rozpoczął się proces wygaszania karty podatkowej. Obecnie jest to forma opodatkowania dostępna wyłącznie dla przedsiębiorców opodatkowanych w ten sposób w 2021 r. (Chmielecka, Szulc, 2020).

W Polsce stopy podatkowe ulegają stałemu obniżaniu w wyniku obniżania stawek podatkowych, podwyższania progów dochodowych, jak również wprowadzania przez państwo różnych ulg podatkowych. Aktualnie przy zastosowaniu skali progresywnej podatek obliczany jest w sposób ciągły progresywny przy wykorzystaniu dwóch przedziałów. Dochody nieprzekraczające pierwszego progu podatkowego (120 tys. złotych) opodatkowane są stawką 12%, a przekraczające – 32%. Zastosowanie ma kwota zmniejszająca podatek równa 3600 złotych, która przysługuje wszystkim podatnikom opodatkowanym na zasadach ogólnych o dochodzie wyższym niż 30 tys. złotych (wysokość kwoty wolnej od podatku; Ustawa, 1991; Głogosz, 2021). Przed wprowadzeniem programu „Polski Ład” obowiązującymi stawkami podatku było 17% dla dochodów nieprzekraczających 85 528 złotych oraz 32% dla nadwyżki. Kwotę zmniejszającą podatek uzależniano od dochodu (Chmielecka, Szulc, 2020). Modyfikacjom ulegały również stawki ryczałtu, od czasu wprowadzenia tej formy opodatkowania w 1994 r. W 2021 r. limit przychodów został podwyższony z 250 tys. euro do kwoty 2 mln euro, a obowiązujące stawki zmieniono na: 17%, 15%, 10%, 8,5% do kwoty 100 000 złotych oraz 12,5% od nadwyżki ponad kwotę 100 000 złotych (dotyczy w szczególności usług wynajmu, dzierżawy oraz usług związanych z zakwaterowaniem), 8,5%, 5,5%, 3%, 2% (Ustawa, 1998).

Niezmennie od 2004 r., w którym ustawodawca wprowadził możliwość opodatkowania działalności gospodarczej osób fizycznych podatkiem liniowym, stawka podatku wynosi 19% niezależnie od dochodu. Dochody z działalności gospodarczej opodatkowanej na zasadach ogólnych według stawki liniowej nie łączą się dla celów opodatkowania z dochodami z innych źródeł – są opodatkowane samodzielnie (Wolański, 2020).

Wysokość podatku w przypadku wyboru karty podatkowej jest niezależna od dochodu, ustalana przez właściwy urząd skarbowy, z uwzględnieniem przysługujących podatnikom ulg podatkowych, które obniżają wartość odprowadzanego podatku. Wysokość podatku zależy w tym przypadku od wysokości stawek ustalonych przez ministra finansów (Ustawa, 1998, Załącznik nr 3). Stawki określają wysokość podatku dla danej działalności, biorąc pod uwagę jej zakres, liczbę zatrudnianych pracowników oraz liczbę ludności miejscowości, w której jest wykonywana działalność. Ustalony podatek uwzględnia też obowiązkowe obniżenia stawek podatkowych przysługujące m.in. osobom niepełnosprawnym, osobom, które ukończyły 60 lat, a także przedsiębiorcom zatrudniającym niepełnosprawnych pracowników. Na ustalenie podatku może również wpłynąć uwzględnienie indywidualnych wniosków podatników, np. z powodu zbyt wysokiej stawki podatku w porównaniu do rozmiaru prowadzonej działalności (Ustawa, 1998; Tuzimek, 2021).

Tabela 3. Rodzaje ulg podatkowych według formy opodatkowania w Polsce

Rodzaj odliczenia lub ulgi	Zasady ogólne – skala progresywna	Zasady ogólne – stawka liniowa	Ryczałt od przychodów
Obniżenie podstawy opodatkowania o składki społeczne	tak	tak	tak
Obniżenie podstawy opodatkowania o poniesione koszty	tak	tak	nie
Rozliczenie straty	tak	tak	tak
Kwota zmniejszająca podatek	tak	nie	nie
Ulga na dziecko (prorodzinna)	tak	nie	nie
Ulga dla rodzica samotnie wychowującego dziecko	tak	nie	nie
Wspólne rozliczanie się z małżonkiem	tak	nie	nie
Ulga abolicyjna	tak	tak	tak
Indywidualne konto zabezpieczenia emerytalnego	tak	tak	tak
Ulga rehabilitacyjna	tak	nie	tak
Ulga internetowa	tak	nie	tak
Ulga związana z przekazaniem darowizn	tak	tak*	tak

Rodzaj odliczenia lub ulgi	Zasady ogólne – skala progresywna	Zasady ogólne – stawka liniowa	Ryczałt od przychodów
Ulga na działalność badawczo-rozwojową	tak	tak	nie
Ulga na innowacje – IP Box	tak	tak	nie
Ulga termomodernizacyjna	tak	tak	tak
* Wyłącznie w związku z przekazaniem darowizny na cele kształcenia zawodowego szkołom publicznym.			

Źródło: opracowanie własne na podstawie Ustawa, 1991; Ustawa, 1998; Ciuman, 2018.

Przedsiębiorcy mają możliwość skorzystania z szeregu ulg w przypadku wyboru formy opodatkowania innej niż karta podatkowa (Marianiński, 2021). Przykładami odliczeń od dochodu są zapłacone składki na ubezpieczenie społeczne, koszty uzyskania przychodu, odliczenie straty, składki na Indywidualne Konto Zabezpieczenia Emerytalnego (IKZE), a także ulga rehabilitacyjna, internetowa, związana z przekazaniem darowizny na działalność badawczo-rozwojową, na innowacje – IP Box oraz ulga termomodernizacyjna. Istnieje również możliwość skorzystania z preferencyjnego sposobu opodatkowania, jaki stanowi wspólne rozliczenie ze współmałżonkiem lub zastosowanie ulg naliczanych od samego podatku – ulgi na dziecko i abolicyjnej. Ponadto w przypadku wyboru skali progresywnej przedsiębiorca może obniżyć podatek o kwotę zmniejszającą podatek (tabela 3).

4. Koncepcja, dobór próby badawczej i metodyka badania

Badania zostały przeprowadzone za pomocą studium przypadku, analizy porównawczej, a także zastosowano metodę dedukcyjną. Badano obciążenia podatkowe przedsiębiorstw w okresie 2018–2023, który obejmował istotne zmiany w systemie podatkowym w Polsce.

Do przeprowadzonych badań zastosowano celowy dobór próby badawczej. Wszystkie badane podmioty funkcjonują w formie jednoosobowej działalności gospodarczej, a zatem mają tę samą formę organizacyjno-prawną. Ponadto w analizowanym okresie żadne z przedsiębiorstw nie zatrudniało pracowników. Dodatkowo badane podmioty prowadzą działalność usługową. Każda z przedstawionych działalności prowadzona była na terytorium Polski. Zgodnie z definicją mikroprzedsiębiorstw zbadane przedsiębiorstwa miały roczny obrót netto nieprzekraczający 2 mln euro, a także zatrudniały średniorocznie mniej niż 10 pracowników (Zalecenie Komisji, 2003).

Wybór przedsiębiorstw niezatrudniających pracowników oraz prowadzących podobny rodzaj działalności (działalność usługowa wszystkich przedsiębiorstw) lub ten sam rodzaj działalności (przedsiębiorstwo A i C) był celowy. Kluczową różnicę w badanych podmiotach stanowiły osiągnięte przez nie przychody oraz ponoszone koszty. Badane przedsiębiorstwa uzyskiwały dochody o różnej wysokości i wybierały opodatkowanie za pomocą różnych form, tj. na zasadach ogólnych według skali progresywnej i za pomocą ryczału od przychodów ewidencjonowanych. Pozwoliło to na analizę przypadków odwzorowujących rzeczywiste różnice występujące w mikroprzedsiębiorstwach.

W pierwszym etapie badania zebrano dane finansowe za pomocą wywiadu bezpośredniego przeprowadzonego z osobami prowadzącymi działalność gospodarczą. Zapytano o przychody, koszty ich uzyskania, składki na ubezpieczenie społeczne, stosowane ulgi podatkowe, formę opodatkowania. Zebrano także podstawowe informacje o przedsiębiorstwie, takie jak rodzaj działalności, rok powstania, liczba pracowników czy lokalizacja. W przypadku jednego z przedsiębiorstw wywiad zastąpiła analiza udostępnionych dokumentów finansowych. Ponadto na etapie zbierania danych wykorzystana została również baza danych przedsiębiorstw udostępniona przez Centralną Ewidencję i Informację o Działalności Gospodarczej (b.d.).

Dla każdego z przedsiębiorstw obliczono rzeczywistą wysokość zobowiązań fiskalnych i wysokość podatku dochodowego przy zastosowaniu obecnej formy opodatkowania, a także dla pozostałych dostępnych form. Dokonano analizy porównawczej wysokości podatku (od 2022 r. również składki zdrowotnej) i wybrano optymalną formę opodatkowania. Na potrzeby artykułu nazwy działalności gospodarczych zostały zastąpione literami A, B, C i D.

5. Analiza obciążeń podatkowych na przykładzie wybranych mikroprzedsiębiorstw

Przeważającą usługę świadczoną przez przedsiębiorstwo A, zgodnie z kodami PKD, stanowi nauka języków obcych (kod: 85.59.A). Dodatkowo prowadzona jest działalność związana z tłumaczeniami (kod: 74.30.Z). Formą opodatkowania dochodu mikroprzedsiębiorstwa w latach 2018–2022 były zasady ogólne według skali progresywnej. Przedsiębiorca w badanym okresie nie stosował ulg podatkowych.

W badanych latach przedsiębiorca nie płacił pełnych składek na ubezpieczenie społeczne, korzystając początkowo z „Ulgi na start”, następnie z programu „Mały ZUS”, a od lipca 2021 r. z programu „Mały ZUS Plus”. W 2020 r. przedsiębiorca nie opłacał składek ZUS oraz na NFZ za marzec, kwiecień i maj, korzystając z Tarczy Antykryzysowej w związku z pandemią COVID-19. Składki na ubezpieczenie zdrowotne i społeczne za grudzień 2021 r. zostały opłacone przed końcem miesiąca, co umożliwiło odliczenie składki zdrowotnej od podatku w 2021 r., bowiem od 2022 r. ta możliwość została zlikwidowana (tabela 4; Glumińska-Pawlic, Moś, 2022).

Tabela 4. Obliczenie rzeczywistego podatku przedsiębiorstwa A w latach 2019–2022 (w złotych)

Wyszczególnienie	Rok			
	2019	2020	2021	2022
Przychód	51 162,00	50 684,00	52 312,00	80 281,00
Koszty uzyskania przychodu	28 168,10	13 236,27	12 580,72	8 467,00
Dochód	22 993,90	37 447,73	39 731,28	71 814,00
Składki: emerytalna, rentowa, wypadkowa i chorobowa	1 067,85	2 187,97	4 755,02	5 682,71
Podstawa opodatkowania	21 926,05	35 259,76	34 976,26	66 131,29
Stawka podatku (w proc.)	17,75	17	17	12
Podstawa opodatkowania x stawka podatkowa	3 891,87	5 994,16	5 945,96	7 935,75
Kwota zmniejszająca podatek	548,30	525,12	525,12	3 600,00
Podatek	3 343,57	5 469,04	5 420,84	4 335,75
Składka zdrowotna	4 085,46	3 241,04	4 944,06	6 463,26
Część składki zdrowotnej możliwa do odliczenia	3 518,04	2 790,94	4 257,38	0
Podatek należny do zapłacenia	0	2 678,00	1 163,00	4 336,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych finansowych przedsiębiorstwa A.

W latach 2019–2022 dostępnymi formami opodatkowania dla przedsiębiorstwa A były zasady ogólne – skala progresywna, zasady ogólne – stawka liniowa oraz ryczałt od przychodów ewidencjonowanych. W 2019 oraz 2020 r. stawka opodatkowania na ryczałcie wyniosłaby 20%. Od 2021 r. w przypadku przedsiębiorstwa A część usług musiałaby zostać opodatkowana ryczałtem 17%, a dla części ryczałt wynosiłby 8,5%. Zdecydowana większość przychodu pochodziła z działalności edukacyjnej. Wpływy z tłumaczeń stanowiły stosunkowo niewielki udział w osiągniętych przychodach. Przyjęto, że średnio 10% przychodów przedsiębiorcy pochodziło z usług tłumacza, a pozostała część z działalności edukacyjnej. Do obliczeń przyjęto stawkę ryczałtu 9,35% (tabela 5).

Tabela 5. Obciążenia podatkowe przy zastosowaniu dostępnych form opodatkowania przez przedsiębiorstwo A w latach 2019–2022 (w złotych)

Forma opodatkowania	Rok				
	2019	2020	2021	2022	2022 składka zdrowotna
Zasady ogólne – skala progresywna	0	2 678	1 163	4 336	6 463,26
Zasady ogólne – stawka liniowa	648	3 908	2 388	11 896	3 518,89
Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych	6 501	6 908	422	6 661	6 718,68

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych finansowych przedsiębiorstwa A.

Podsumowując cztery badane lata, za najbardziej korzystną formę opodatkowania dla przedsiębiorstwa A należy uznać zasady ogólne według skali progresywnej. Tylko w 2021 r., z uwagi na pozytywne zmiany w zasadach ryczału, to ten sposób opodatkowania okazał się korzystniejszy. Jednak różnica nie była wysoka (741 złotych).

Przeważającą działalnością mikroprzedsiębiorstwa B jest działalność świadczona przez agencje inkasa i biura kredytowe. Zajmuje się również usługami pośrednictwa pieniężnego, badania rynku i opinii publicznej, pocztowymi i kurierskimi, związanymi z ubezpieczeniami oraz innymi. Formą opodatkowania dochodu mikroprzedsiębiorstwa B w latach 2019–2023 były zasady ogólne według skali progresywnej. Przez cały badany okres przedsiębiorca rozliczał się wspólnie z małżonkiem, korzystając przy tym z ulgi na dziecko. Jednakże osobne rozliczanie małżonków nie zmieniłoby wysokości podatku, a z ulgi nadal mógłby skorzystać współmałżonek. Zatem na potrzeby artykułu ulga na dziecko zostanie pominięta.

W badanym okresie przedsiębiorca opłacał pełne składki na ubezpieczenie społeczne. W 2020 r. skorzystał z trzymiesięcznego zwolnienia z opłacania składek oferowanego w ramach Tarczy Antykryzysowej, a w 2021 r., tak samo jak przedsiębiorca A, opłacił 13 składek ZUS i NFZ (tabela 6).

Tabela 6. Obliczenie rzeczywistego podatku przedsiębiorstwa B w latach 2019–2023 (w złotych)

Wyszczególnienie	Rok				
	2019	2020	2021	2022	2023
Przychód	57 000,00	49 000,00	64 000,00	65 000,00	73 500,00
Koszty uzyskania przychodu	4 000,00	4 500,00	4 900,00	5 500,00	6 000,00
Dochód	53 000,00	44 500,00	59 100,00	59 500,00	67 500,00
Składki: emerytalna, rentowa, wypadkowa i chorobowa	10 794,00	8 843,00	12 972,74	12 367,08	15 606,22

Wyszczególnienie	Rok				
	2019	2020	2021	2022	2023
Podstawa opodatkowania	42 205,95	35 657,00	46 127,26	47 132,92	51 893,78
Stawka podatku (w proc.)	17,75	17	17	12	12
Podstawa opodatkowania x stawka podatkowa	7 491,56	6 061,69	7 841,63	5 655,95	6 227,25
Kwota zmniejszająca podatek	548,30	525,12	525,12	3 600,00	3 600,00
Podatek	6 943,26	5 536,57	7 316,51	2 055,95	2 627,25
Składka zdrowotna	4 085,46	3 241,04	4 944,06	5 355,00	6 075,00
Część składki zdrowotnej możliwa do odliczenia	3 518,04	2 790,94	4 257,38	0	0
Podatek należny do zapłacenia	3 425,00	2 746,00	3 059,00	2 056,00	2 627,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych finansowych przedsiębiorstwa B.

Działalność gospodarcza B w latach 2019–2023 mogła być opodatkowana na zasadach ogólnych (według skali progresywnej oraz według stawki liniowej), a od 2021 r. również ryczałtem. Z uwagi na świadczenie tak wielu usług w ramach jednej działalności, przypisanych do różnych stawek ryczałtu, prowadzenie rzetelnej ewidencji mogłoby okazać się dla przedsiębiorcy uciążliwe i trudne. W przypadku działalności B bardzo trudno oszacować, jaką część przychodów stanowiły poszczególne usługi opodatkowane różnymi stawkami ryczałtu. Zatem podatek zostanie przedstawiony w formie przedziału. Obliczony zostanie przy zastosowaniu 15% oraz 8,5% stawki dla całego przychodu (tabela 7).

Tabela 7. Obciążenia podatkowe przy zastosowaniu dostępnych form opodatkowania przez przedsiębiorstwo B w latach 2019–2023 (w złotych)

Forma opodatkowania	Rok						
	2019	2020	2021	2022	2023	2022 składka zdrowotna	2023 składka zdrowotna
Zasady ogólne – skala progresywna	3 425	2 746	3 059	2 056	2 627	5 355,00	6 075,00
Zasady ogólne – stawka liniowa	4 501	3 987	4 507	8 338	9 144	3 250,80	3 769,20
Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych	X	X	80 – 3 397	4 188 – 7 391	4 601 – 8 120	6 718,68	7 523,22

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych finansowych przedsiębiorstwa B.

We wszystkich badanych latach najbardziej opłacalną formą opodatkowania przedsiębiorstwa B były zasady ogólne według skali progresywnej. Jedynie w 2021 r. porównywalnie korzystny okazał się ryczałt od przychodów ewidencjonowanych.

Wykonywana przez przedsiębiorstwo C działalność gospodarcza, zgodnie z kodami PKD, to nauka języków obcych (kod: 85.59.A) – działalność przeważająca oraz dodatkowo działalność związana z tłumaczeniami (kod: 74.30.Z). Formą opodatkowania dochodu mikroprzedsiębiorstwa w latach 2018–2022 były zasady ogólne według skali progresywnej.

U prowadzącego działalność gospodarczą C przez cały badany okres występował zbieg tytułów do ubezpieczeń społecznych i z tego względu nie opłacał składek na ubezpieczenie społeczne w ramach przedsiębiorstwa. W badanym okresie przedsiębiorca korzystał z preferencyjnego sposobu obliczania podatku, jakim było rozliczenie z małżonkiem. Podatek z działalności gospodarczej C zostanie policzony osobno, ale przy opisie każdego roku podatkowego napisano, jak obniżył ostateczny podatek zapłacony przez małżeństwo przedsiębiorcy we wspólnym rozliczeniu wszystkich źródeł dochodu opodatkowanego na zasadach ogólnych według skali progresywnej. W latach 2018–2022 przedsiębiorca nie korzystał z innych ulg (tabela 8).

Tabela 8. Obliczenie rzeczywistego podatku przedsiębiorstwa C w latach 2018–2022 (w złotych)

Wyszczególnienie	Rok				
	2018	2019	2020	2021	2022
Przychód	50 119,50	34 634,00	27 316,60	27 975,50	51 539,77
Koszty uzyskania przychodu	32 156,77	20 465,71	14 334,98	12 267,58	26 541,10
Dochód	17 962,73	14 168,29	12 981,62	15 707,92	24 998,67
Składki: emerytalna, rentowa, wypadkowa i chorobowa	0	0	0	0	0
Podstawa opodatkowania	17 962,73	14 168,29	12 981,62	15 707,92	24 998,67
Stawka podatku (w proc.)	18	17,75	17	17	12
Podstawa opodatkowania x stawka podatkowa	3 233,29	2 514,87	2 206,88	2 670,35	2 999,84
Kwota zmniejszająca podatek	–	–	–	–	–
Podatek	3 233,29	2 514,87	2 206,88	2 670,35	2 999,84
Składka zdrowotna	3 816,62	4 085,46	4 328,06	4 944,06	3 250,80
Część składki zdrowotnej możliwa do odliczenia	3 286,60	3 518,04	3 727,00	4 257,38	0
Podatek należny do zapłacenia / kwota obniżenia podatku z innych źródeł	0/53,31	0/1 003,17	0/1 520,12	0/1 587,03	2 999,84/0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych finansowych przedsiębiorstwa C.

Przez cały badany okres przedsiębiorca nie mógł wybrać karty podatkowej jako formy opodatkowania, bowiem, poza prowadzeniem indywidualnych lekcji na godziny, zajmował się też tłumaczeniami. Przed 2021 r., wybierając

ryczałt od przychodów ewidencjonowanych, przedsiębiorca obliczałby podatek przy zastosowaniu najwyższej stawki – 20%, natomiast po 2021 r. część usług musiałaby zostać opodatkowana ryczałtem 17%, a dla części ryczałt wynosiłby 8,5%. Zgodnie z szacunkami właściciela działalności C około 80% przychodu stanowiła działalność edukacyjna. Stawka podatku została na potrzeby artykułu ustalona jako średnia ważona stawki 8,5% (0,8) oraz stawki 17% (0,2) i wynosiłaby 10,2% (tabela 9).

Tabela 9. Obciążenia podatkowe przy zastosowaniu dostępnych form opodatkowania przez przedsiębiorstwo C w latach 2018–2022 (w złotych)

Forma opodatkowania	Rok					
	2018	2019	2020	2021	2022	2022 składka zdrowotna
Zasady ogólne – skala progresywna	0/53,31	0/1 003,17	0/1 520,12	0/1 587,03	2 999,84/0	3 250,80
Zasady ogólne – stawka liniowa	126/0	0/0	0/0	0/0	4 132/0	3 250,80
Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych	6 737/0	3 409/0	1 736/0	0/0	4 846/0	4 031,28

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych finansowych przedsiębiorstwa C.

W badanych latach za najbardziej korzystną formę opodatkowania dla przedsiębiorstwa C należy uznać zasady ogólne według skali progresywnej. Przy jej zastosowaniu w latach 2018–2021 przedsiębiorca nie tylko nie opłacał podatku dochodowego z działalności gospodarczej, ale jeszcze obniżał podatek należny z innych źródeł dochodów. W 2022 r. stracił tę możliwość. Nadal jednak zasady ogólne według skali progresywnej były dla niego optymalnym rozwiązaniem podatkowym.

Przedsiębiorstwo D specjalizuje się w działalności związanej z wyszukiwaniem miejsc pracy i pozyskiwaniem pracowników (kod: 78.10.Z). Ponadto zajmuje się: pozostałym doradztwem w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania (kod: 70.22.Z) oraz pozostałą działalnością związaną z udostępnianiem pracowników (kod: 78.30.Z). Formą opodatkowania dochodu mikroprzedsiębiorstwa w latach 2022–2023 był ryczałt od przychodów ewidencjonowanych ze stawką 15%. Przedsiębiorca w badanym okresie nie stosował ulg podatkowych.

Przez pierwsze sześć miesięcy prowadzenia działalności przedsiębiorca, mimo bardzo wysokich przychodów, korzystał z „Ulgi na start”. Po upływie tego okresu opłacał pełne składki ZUS (wraz z dobrowolną chorobową) od

najniższej podstawy – 60% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia (tabela 10).

Tabela 10. Obliczenie rzeczywistego podatku przedsiębiorstwa D w latach 2022–2023 (w złotych)

Wyszczególnienie	Rok	
	2022	2023
Przychód	575 000,00	600 000,00
Składki: emerytalna, rentowa, wypadkowa i chorobowa	6 745,68	15 606,22
Składka zdrowotna	11 085,91	13 521,09
Część składki zdrowotnej możliwa do odliczenia	5 542,96	6 760,55
Podstawa opodatkowania	562 711,36	577 633,23
Stawka ryczału (w proc.)	15	15
Podstawa opodatkowania x stawka ryczału	84 406,70	86 644,98
Podatek należny do zapłacenia	84 407,00	86 645,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych finansowych przedsiębiorstwa D.

Przedsiębiorstwo D mogło być opodatkowane na zasadach ogólnych (według skali progresywnej oraz stawki liniowej) i ryczałem od przychodów ewidencjonowanych. Karta podatkowa nie była dla niego dostępna z powodu braku opodatkowania kartą podatkową przed 2022 r. oraz ze względu na rodzaj świadczonych usług (tabela 11).

Tabela 11. Obciążenia podatkowe przy zastosowaniu dostępnych form opodatkowania przez przedsiębiorstwo D w latach 2022–2023 (w złotych)

Forma opodatkowania	Rok			
	2022	2023	2022 składka zdrowotna	2023 składka zdrowotna
Zasady ogólne – skala progresywna	147 841	153 006	45 787,50	52 012,50
Zasady ogólne – stawka liniowa	102 515	105 297	24 928,75	28 317,67
Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych	84 406	86 645	11 085,91	13 521,09

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych finansowych przedsiębiorstwa D.

Dla przedsiębiorstwa D osiągającego wysokie przychody, kilkakrotnie przekraczające pierwszy próg podatkowy, zupełnie nieopłacalną formą opodatkowania byłyby zasady ogólne według skali progresywnej ze względu na bardzo wysoką

stawkę 32% dla dochodu przekraczającego 120 tys. złotych. Przedsiębiorca podjął słuszną decyzję o wyborze ryczału od przychodów ewidencjonowanych. Przy niewielkich kosztach prowadzenia działalności oraz wysokich przychodach kluczowa jest wysokość stawki podatku, która dla ryczału w badanych latach była najniższa. Ponadto istotnym atutem ryczału, ale ważną wadą zasad ogólnych według skali progresywnej był sposób naliczania składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Zakończenie

Prowadzenie działalności gospodarczej, w przeciwieństwie do zatrudnienia, daje możliwość wyboru formy opodatkowania. Przedsiębiorca, znajdując optymalny sposób opodatkowania, może obniżyć swoje zobowiązania podatkowe, a także parapodatkowe (Lasocki, 2021). Z przeprowadzonych badań wynika, że wszystkie zbadane mikroprzedsiębiorstwa stosują wybór formy opodatkowania jako strategię optymalizacji podatkowej. Na wybór formy opodatkowania kluczowy wpływ ma wysokość przychodu oraz kosztów jego uzyskania. W trakcie badań zwrócono uwagę na ograniczoną dostępność niektórych form opodatkowania.

Na podstawie literatury przedmiotu oraz studiów przypadków mikroprzedsiębiorstw, wysunięte zostały następujące wnioski:

- istotny aspekt przy wyborze opodatkowania stanowi możliwość skorzystania z ulg od dochodu i podatku, z preferencyjnego sposobu rozliczania podatku, a także zastosowanie kwoty zmniejszającej podatek. Wszystkie ulgi są dostępne w przypadku zasad ogólnych według skali progresywnej;
- im wyższe koszty ponosi przedsiębiorstwo, tym ważniejsza jest możliwość odjęcia ich od przychodów i w konsekwencji obniżenia podstawy opodatkowania, co umożliwiają zasady ogólne;
- przy wyborze opodatkowania istotny jest również sposób prowadzenia ewidencji, uproszczony przy stosowaniu form ryczałtowych;
- uzależnienie od formy opodatkowania wysokości składek na ubezpieczenie zdrowotne oraz możliwości ich odliczenia od podatku sprawiło, że analizując opłacalność poszczególnych sposobów opodatkowania, od 2022 r. należy uwzględniać również aspekt tych składek;
- zasady ogólne według skali progresywnej są najbardziej opłacalną formą dla przedsiębiorstw osiągających niewielkie dochody, zwłaszcza gdy nie przekraczają pierwszego progu podatkowego;

- zasady ogólne według stawki liniowej to optymalne rozwiązanie dla przedsiębiorstw, których dochód znacznie przekracza pierwszy próg podatkowy, a nie mogą korzystać z ryczałtu lub ponoszą znaczące koszty uzyskania przychodu;
- ryczałt od przychodów ewidencjonowanych jest optymalną formą opodatkowania dla przedsiębiorstw niskokosztowych. Zasadniczy czynnik determinujący wybór ryczałtu stanowi wysokość stawki dla prowadzonej działalności.

Badania oraz wysunięte na ich podstawie wnioski potwierdzają zasadność hipotezy, bowiem wszystkie z badanych przedsiębiorstw zastosowały optymalizację podatkową (za pomocą wyboru optymalnej formy opodatkowania). Na wybór formy opodatkowania kluczowy wpływ miała wysokość przychodu oraz kosztów jego uzyskania. Podsumowując, wybór optymalnej formy opodatkowania ma istotny wpływ na sytuację finansową mikroprzedsiębiorstwa. Zatem prowadząc działalność gospodarczą, należy analizować wszelkie zmiany w prawie podatkowym oraz wewnętrzne w przedsiębiorstwie i na tej podstawie decydować się na opodatkowanie umożliwiające minimalizację zobowiązań podatkowych.

Bibliografia

Akty prawne

Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, tekst jedn. Dz. U. z 2025 r. poz. 163.

Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, tekst jedn. Dz. U. z 2024 r. poz. 776 z późn. zm.

Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług, tekst jedn. Dz. U. z 2024 r. poz. 361 z późn. zm.

Pozostałe źródła

Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej. (b.d.). Pobrano z <https://aplikacja.ceidg.gov.pl/CEIDG/CEIDG.Public.UI/Search.aspx> (14.03.2025).

Zalecenie Komisji z dnia 6 maja 2003 r. w sprawie definicji mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw, Dz. Urz. UE L 124 z 20.05.2003, s. 36–41.

Literatura

Chmielecka, A., Szulc, A. (2020). Analiza wpływu zmian wprowadzonych przez ustawę „Polski Ład” na obciążenia podatkowo-składkowe podmiotów sektora MMP. *Przestrzeń, Ekonomia, Społeczeństwo*, 18(2), 73–99.

- Ciuman, K. (2018). Ulgi a preferencje podatkowe w podatkach dochodowych w Polsce. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie*, 2(974), 167–183.
- Felis, P., Szlęzak-Matusewicz, J. (2018). Optymalizacja podatkowa – możliwości a realizacja. W: J. Ostaszewski, M. Wrzesiński (red.), *Etyka, sprawiedliwość i racjonalność w dorobku nauki o finansach w latach 1918–2018* (s. 85–112). Warszawa: Szkoła Główna Handlowa. Oficyna Wydawnicza.
- Glumińska-Pawlic J., Moś, S. P. (2022). Podatek czy składka na ubezpieczenie zdrowotne?. *Doradztwo Podatkowe. Biuletyn Instytutu Studiów Podatkowych*, 11(315), 6–9. doi: 10.5604/01.3001.0016.1216.
- Głogosz, D. (2021). Ubezpieczenia społeczne i zdrowotne w programie „Polski Ład”. *Zabezpieczenie Społeczne. Teoria. Prawo. Praktyka*, 13, 18–21.
- Kubała, S. (2022). Optymalizacja wyboru formy opodatkowania na przykładzie mikroprzedsiębiorstwa. *Problems of Economics and Law*, 7(1), 86–96.
- Kudert, S., Jamroz, M. (2007). *Optymalizacja opodatkowania dochodów przedsiębiorców*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Ladziński, A. (2008). Prawne granice optymalizacji podatkowej. *Przegląd Podatkowy*, 6, 18–23.
- Lasocki, T. (2021). Pozorne samozatrudnienie – przyczyny fiskalne, skutki, środki zaradcze. *Ubezpieczenia Społeczne. Teoria i praktyka*, 3, 23–48. doi: 10.5604/01.3001.0015.4336.
- Mariański, A. (2021). Zwolnienia i ulgi w podatku dochodowym od osób fizycznych a zasada sprawiedliwości podatkowej. *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*, 83(1), 7–20. doi: 10.14746/rpeis.2021.83.1.1.
- Mencel, A. (2021). Determinanty wyboru formy opodatkowania jednoosobowej działalności gospodarczej. W: A. Cierechowicz, A. Cichowska, M. Chelińska (red.), *Aktualne problemy badawcze. T. 2: Nauki społeczne i humanistyczne* (s. 80–88). Poznań: Wydawnictwo Naukowe FNCE.
- Pach, J. (2019). Istota rajów podatkowych w kontekście optymalizacji podatkowej polskich firm. *Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego*, 33(2), 142–159. doi: 10.24917/20801653.332.11.
- Rękas, M. (2009). Wybór formy opodatkowania dochodu osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą jako jedna ze strategii podatkowych przedsiębiorcy. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Ekonomiczne Problemy Usług*, 39 (Finanse – teoria i praktyka. Finanse przedsiębiorstw), 407–416.
- Sosnowski, M. (2017). Forma opodatkowania działalności gospodarczej jako instrument optymalizacji podatkowej. *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 3(87), cz. 2, 141–150. doi: 10.18276/frfu.2017.87/2-12.

- Szlęzak-Matusewicz, J. (2019). Wybrane instrumenty optymalizacji podatkowej wykorzystywane w mikroprzedsiębiorstwach – ocena i perspektywy zmian. *Studia BAS*, 2(58), 85–107.
- Tuzimek, W. (2021). Zryczałtowane formy opodatkowania. Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych czy karta podatkowa?. *Studia Ekonomiczne, Prawne i Administracyjne*, 2, 89–103.
- Walicka, M. (2012). *Optymalizacja podatkowa w działalności gospodarczej małych przedsiębiorstw. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego*, 52 (Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia), 271–281.
- Winiarska, K. (2012). *Podstawy rachunkowości*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Wolański, R. (2020). *System podatkowy. Zarys wykładu*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Wyrzykowska, A. (2006). Optymalizacja – legalnym wyborem podatnika?. *Fiskus*, 8, 135.
- Ziarkowski, P. (2018). Strategie podatkowe jako nowoczesne zarządzanie finansami przedsiębiorstw. *Zeszyt Naukowy. Wyższa Szkoła Zarządzania i Bankowości w Krakowie*, 47, 46–58.